

ኮቪድ-19፡ ሓበሬታ ንሕሙማት

ናይ ሓካይም ምክልኻል ለበዳ፡ ቆጽሊ ወረቆት ምክልኻል ለበዳ

ስለምንታይ እዩ እዚ ሓበሬታ ንዓይ ተዋሂቡኒ?

መርመራታት ኮናና ቫይረስ ሳርስ-ኮቫ-2 ዘስዕቦ ረኽሲ ናይ ኮቪድ-19 ከም ዘለካ ኣርእዮም ኣሎዉ።

ኮቪድ-19 እንታይ እዩ?

ኮቪድ-19 ረኽሲ ቫይረስ ኮይኑ ሙብዛሕቱ ግዜ ፈኩስ ምልክት-ሕማም ከም ነድሪ-ኣፍንጫ፡ ቃንዛ ጎረቤት፡ ደረቕ ሰዓልን ረስንን ዝፈጥር እኳ እንተኾነ ንገሊኦም ሰባት ግን ናይ ምስትንፋስ ጸገም ዘለዎ ከቢድ ሕማም ስለ ዘኾትለሎም ኣብ ሆስፒታል ኣትዮም ክንክን ሕክምና ክረኽቡ ይግደዱ እዮም። ናይ ጭዋዳታት ቃንዛ፡ ሕማም ርእሲ፡ ድኻም፡ ዝተዳኸመ ናይ ምሽታትን ምስትምቓርን ክእለት ከምኡ ውን ውጽኣት ዘለዎ ሕማም ከስዐ ካልኣት ምልክታት ሕማም ናይ ኮቪድ-19 ክኾኑ ይኽእሉ እዮም።

ኮቪድ-19 ከመይ ጌይሩ ይመሓላለፍ?

ኮቪድ-19 ብቐዳምነት በቲ ካብ ሻምብቆ መስተንፈሲ ዝመጽእ ነጠብጣብ ኣቢሉ ኣብ መንጎ ሰባት ጥቡቕ ርክብ ኣብ ዝግበረሉ እዋን ይመሓላለፍ። ሓደ በዚ ሕማም እተታሕዘ ሰብ ክህንጥስ፡ ክስዕል፡ ክዛረብ ወይ ከስተንፍስ ከሎ ናእሽቱ ነጠብጣባት ናብቲ ከባቢ ይዝርግሉ። እቲ ረኽሲ ናብ ውሽጢ ብምስትንፋስ ወይ ብዘይጽፍዎ ኣእዳው ኣብ ኣዲንቲ ወይ ኣብቶም ኣብ ኣፍንጫን ኣፍን ዘለዉ ልፋጫዊ ሸፋናት ብምትንካፍ ናብ ኣካላት ክኣትዉ ይኽእሉ።

ሓደ በዚ ረኽሲ ዝተታሕዘ ሰብ ገና ቅድሚ ምልክታት ሕማም ምጅማሩ ንኻልኣት ሰባት ከመሓላልፈሎም ይኽእል እዩ። ሓደ ሰብ ካብ ዝተለኸፈሉ ክሰብ ዝሓመሉ ዘሎ ግዜ (ግዜ-ሕቕፍ) ካብ 2 ክሰብ 14 መዓልታት ይፈላለ እዩ። ሙብዛሕትኡ ግዜ ካብ 3 ክሰብ 4 መዓልታት እዩ።

ንኸንደይ ዝኸውን ግዜ እዩ ኣላጋቢ?

ነዚ ሕማም ናብ ካልኣት ሰባት ተመሓላልፈሉ ግዜ ካብ ሰብ ናብ ሰብ ክፈላለ ትኽእል እዩ። ሙብዛሕትኡ ግዜ እቶም ብኸቢድ ዝሓመሙ ሰባት ካብቶም ብፈኩስ ዝሓመሙ ሰባት ንጎሳ ጎንዑሕ ዝበለ ግዜ ኣላባዕቲ እዮም።

- ካብታ ምልክታት ሕማም ዝገበረልካ መዓልቲ ኣትሒዞ እንተ ወሓደ ን5 መዓልታት ከም ኣመሓላለፈ ሕማም ኢኻ እትሕሰብ። ኣብዘን ዝሓለፍ ዳሕረዎት 2 መዓልታት ጥዕናኻ ብሓፈሻ እንተ ዘይተመሓይሹን ካብ ረስኒ ናጻ ኪንካን፡ ካብ 5 መዓልታት ቍሩብ ዝነውሕ ግዜ ኣመሓላለፈ ሕማም ክትከውን ትኽእል ኢኻ። ድሕሪ 5 መዓልታት ከም ደረቕ ሰዓልን ዝተዳኸመ ናይ ምሽታትን ምስትምቓርን ስምዒት ዝኣመሰለ ፈኩስ ምልክታት ጥራይ እንተ ኾይኑ ተሪፍ ዘሎ፡ ድሕሪ ከም ኣመሓላለፈ ሕማም ኣይትሕሰብን ኢኻ። ዝኾኑ ምልክታታት ከይሃለዉኻ መርመራ ጌርካ እንተ ጌርካ፡ ካብታ መርመራ ዝተወስደላ መዓልቲ ጀሚሩ 5 መዓልታት ይቕጽር።
- ፍሉይነት ካብዚ ኣብ ላዕሊ ዘሎ፡-**ሰራሕተኛ ኣብ ክንክን ጥዕናንን ማሕበራዊ ሓደጎትን እንተ ኪንካ እሞ እንተ ወሓደ 3 ክታቦት እንተ ዘይተኸቲብካ፡** ካብ እትሓምም እንተ ወሓደ ን7 መዓልታት ከም ኣመሓላለፈ ሕማም ኢኻ እትሕሰብ። ዝኾኑ ምልክታታት ከይሃለዉኻ መርመራ ጌርካ እንተ ጌርካ፡ ካብታ መርመራ ዝተወስደላ መዓልቲ ጀሚሩ 7 መዓልታት ይቕጽር።

- **አብ ፍሉይ መንበሪ አረጋውያን ትነብር** እንተ ኂንካ ወይ **አብ ሆስፒታል ሕክምና ተገይሩላካ ነይሩ** እንተ ኾይኑ፡ ሓኪምካ ንክንደይ ዝኣክል ግዜ ኣመሓላላፊ ሕጻም ክትከውን ከም ትክእል ሓበሬታ ክህበካ ይክእል እዩ። እዚ ዋላ ኣዚዩ ዝተዳኸመ ምክልኻል ዓቕሚ ሕጻም ይሃልኻ ይምልከተካ እዩ።

ንኻልኣት ካብ ለበዳ ንክከላኽለሎም እንታይ ምግባር የድልየኒ?

- ክሳብ ኣመሓላላፊ ሕጻም ዝኾንካ ኣብ ገዛኻ ክትጸንሕን ምስ ካልኣት ሰባት ናይ ቀረባ ርክብ ከተወግን ትምከር ኢኻ።
- ሰራሕተኛታት ክንክን ጥዕናን ማሕበራዊ ሓልዮትን እንተ ኂንካ ንወሃብ ስራሕካ ክትሕብር ትምከር።

ምክትታል ኣሰር ረኽሲ - እንታይ ማለት እዩ?

ኣብቲ ብኮቪድ-19 ብኸቢድ ንክሓሙ ዘስግኡ ሰባት ዘለውዎ ቦታታት ክንክን ሕጻምን ማሕበራዊ ሓልዮትን ምክትታል ኣሰር ረኽሲ ክግበር ኣለዎ። ስለዚ እዩ ነቶም ኣብ ክንክን ጥዕናን ማሕበራዊ ሓልዮትን ዘለው ነዚ ለብዒ ተቓላቲም ክኾኑ ዝክእሉ ሰባት ንምርካብን ምሕባርን ኣብ ዝግበር ምክትታል ኣሰር ረኽሲ ክትሳተፍ ትግደድ።

ንኮቪድ-19 ወይ ካልእ ሕጻም ክንክን ሕክምና እንተ ኣድልየኒ ከመይ እገብር?

- ምክሪ ክንክን ሕጻም ምስ ዘድልየካ ናብ ቊጽሪ ተሌፎን 1177 ደውል። ሽዑ ነቲ ምልክታት ሕጻም ንምግምጋም ወይ ንሕክምና ናቢይ ክትከይድ ከም ትክእል ሓገዝ ክትረክብ ትክእል ኢኻ።
- ናብ ሕክምና ምኻድ ዘድልየካ እንተ ኾይኑ፡ ናብ ሓደ ክሊኒክ ብቐጥታ ኣይትኪድ፡ መጀመርታ ክትድውል ኣገዳሲ እዩ። እዚ ነቶም ካልኣት ኣብቲ ክሊኒክ ዘለው ሰባት ሕጻም ንክይተተሓለፈሎም እዩ። ኣብ ትድውለሉ እዋን ከመይ ክትገብር ከም ዘለካ መምርሒታት ክወሃበካ እዩ።
- ንሂወት ብዘስግእ እንተ ሓሚምካ ናብ 112 ደውል።